

2004. APR 06.

DUNA-IPOLY NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG	
Budapest	
Kutatás időpontja:	2004 FEBR 16
Kutatás helye:	1592/2004
Kutatás vezetője:	513/2003
Kutatás résztvevői:	Julian M.

JELENTÉS

A BEKEY IMRE GÁBOR BARLANGKUTATÓ CSOPORT 2003. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

B-163-18/2004.

FELTÁRÓ ÉS ÁLLAGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG

Az immár 23 esztendeje hagyományos kutatási területünknek számító Pál-völgyi-barlang, továbbá az előző évben kutatni kezdett Pál-völgyi-sziklaüreg mellett a csoportunk által kutatott objektumok köre 2003. elején a DINP 509/2/2003. sz. engedélye alapján a Mátyás-hegyi-barlang ÉK-i végpontjaival (Tűzoltó-ág, Lapos-folyosó, Névtelen-folyosó, Óriások-útja) bővült. Az év folyamán összesen 6 ponton végeztünk bontási munkákat az ismert végpontok mögött feltételezhető további járatok feltárása érdekében. Számottevőnek tekinthető továbbjutást azonban csak a Pál-völgyi-barlang Jubileumi-szakaszában sikerült elérni.

2003. évi bontási helyeinket és az új feltárás elhelyezkedését a mellékelt áttekintő térkép szemlélteti. A kutatómunkák során baleset, omlás vagy egyéb rendkívüli esemény nem történt.

Mátyás-hegyi-barlang

A **Tűzoltó-ág**ban tartott terepszemle során az első nagyobb traversz alatti szakaszon egy ÉÉK irányban kimenő, oldott hasadék végpontján (1) bontható törmelék-kitöltést találtunk. E hasadék iránya a rendelkezésre álló térkép alapján a Magas-folyosó vonalát annak ismert része után metszette. A megkezdett, meredeken felfelé tartó bontással már három műszak után egy kb. 7 m hosszúságú légtérrel jártrészbe lyukadtunk fel; ez azonban – bár mindkét végét omladék zárta – a falakon látható kormozás alapján valaha közvetlenül bejárható kellett legyen. A bontást továbbra is ÉÉK felé folytatva, a helyzet rövidesen tisztázódott, mert a Magas-folyosóba jutottunk vissza.

Következő bontásunk a **Lapos-folyosó** kezdeti szakaszán (2) történt, ahol az É-i fal mentén egy NyÉNy-i irányú, 70-80 cm széles kovás főtűjű hasadékra lettünk figyelmesek. Alatta néhány cm-es légrés, és teljes járatszélvényt kitöltő laza törmelék volt. A meredeken lebukó kovát követő talpsüllyesztéssel jó 7 műszakkal kb 4 m mélységig és 5 m távolságra jutottunk el, ám ott az addig szálban álló kova egy törmelékzónára futott rá, ahol sem a továbbkutatás iránya nem volt egyértelmű, sem a járatbiztosítást nem tudtuk megoldani. E végpont további bontását felhagytuk.

A **Pál-völgyi-sziklaüreg** végponti omladékának (3) bontását a fenti munkálatokkal párhuzamosan folytattuk. Itt a DDNy-i szépen oldott barlangfal mentén haladtunk felfelé, ám az omladék fölött feltételezett szabad járatot vagy stabil főtét még 15 m magasságban sem sikerült elérni. Az omladékkitöltés anyaga is változott, a kezdeti mészkőtömbök helyett itt a blokkokat főleg márga alkotja, de köztük továbbra is vannak kovás tömbök is. A barlangocska egészen érzékelhető légáramlás alapján a kutatás továbbra is perspektivikus, de a nagy törmelékszállítási távolság, és az ebből adódó nagy létszámgény (8-10 fő) miatt ebben az évben kutatást itt csak három műszakban végeztünk.

Pál-völgyi-barlang

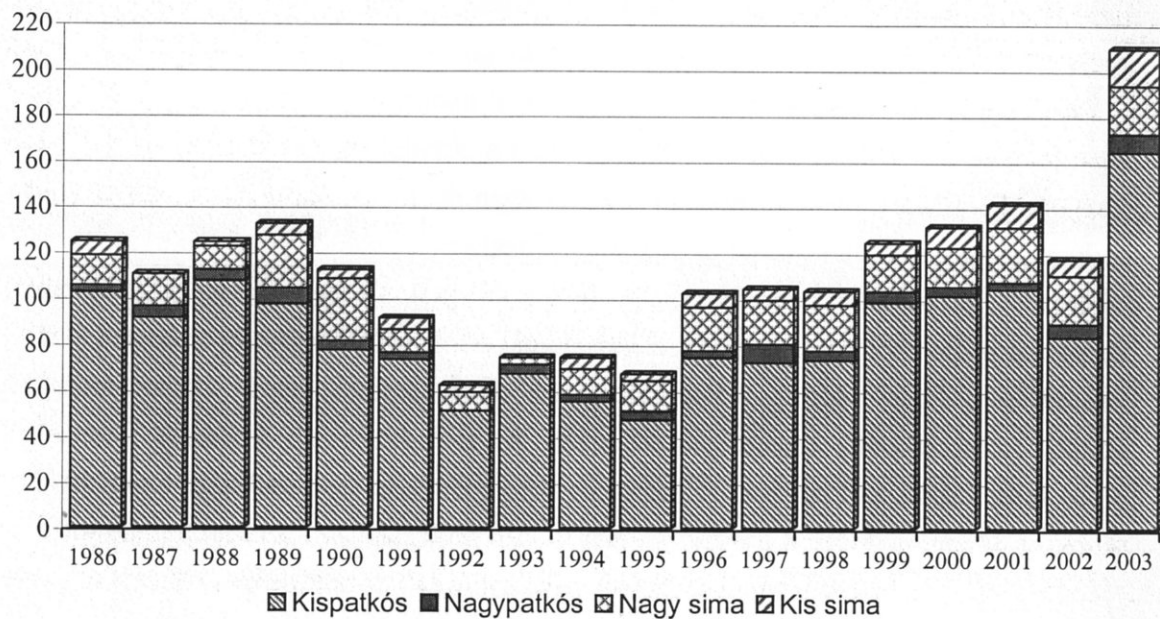
Az év második felében újraindítottuk a **Delfin-folyosó** 1998-ban felfedezett **oldalágának** végpontján (4) ÉNY-i irányban kiinduló, 30-35 cm széles kovás főtéjű hasadék bontását. Itt az 5-10 cm-es légrés alatt a járatszervényt kitöltő vegyes törmelék eltávolításával próbálunk előrébb jutni. A munkát nehezíti, hogy a kitöltés erősen cementált, és annak fellazítása csak a „pattintásos” módszer alkalmazásával lehetséges. Az év során 5 alkalommal dolgoztunk ezen a végponton; az eddigi munka zömét az előtér süllyesztése, a megfelelő bontási pozíció megteremtése jelentette. A környező cseppkőalakzatok porszennyezés elleni védelmét ponyvából kialakított „spanyolfallal” biztosítottuk.

Novembertől feltáró kutatásaink súlypontja a Jubileumi-szakasz déli zónájára, a Ferences-ág és az Apokalipszis-terem térségébe tevődött át, ahol azok 1994. évi felfedezése óta részletesebb vizsgálatok még nem történtek. Itt már az első tüzetesebb szemle némi új feltárást eredményezett: a **Ferences-ág K-i járatának** végén (5) egy szűkület pár perces tágításával kb 10 m továbbjutás történt, aminek a végpontja is kutatható.

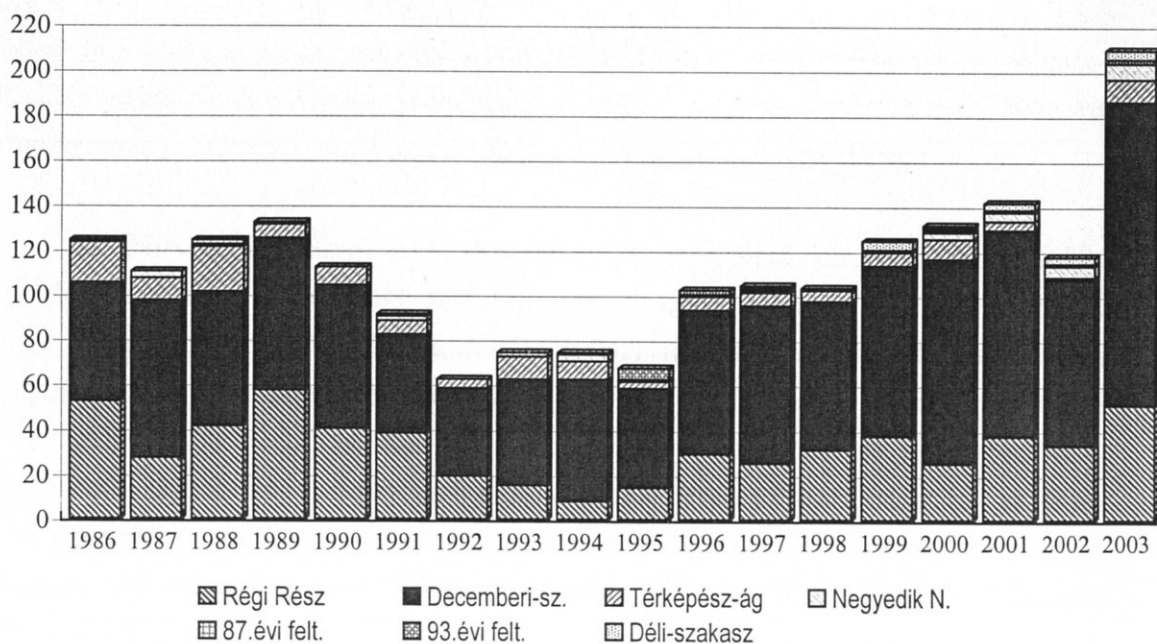
A december 14-i leszállás még jelentősebb eredményt hozott. A **Kessler-folyosó végénél**, a Ferences-ág illetve az Apokalipszis-terem felé vezető keresztjárat D-i fala mentén (6) egy lefelé vezető nyílásra lettünk figyelmesek, amelynek a torkolatát egy nagy leszakadt kötömb torlaszolta el. Ennek elmozdításával szabaddá vált az út egy mindeddig ismeretlen, DK felé tartó folyosóba. A hasadékjellegű folyosó és a belőle D felé kiágazó oldaljárat egyaránt kényelmesen járható, falaik oldottak; az utóbbi aljzatán a csepegő vizek különféle agyagformákat lakítottak ki. A feltárási felmért hossza 80 m.

Leszállásaink során a barlangban spontán, vagy illegális behatolásra utaló állapotváltozást az év folyamán sehol sem észleltünk.

A Pál-völgyi-barlang denevérállományának faj szerinti megoszlása februárban

A Pál-völgyi-barlang denevérállományának területi megoszlása februárban

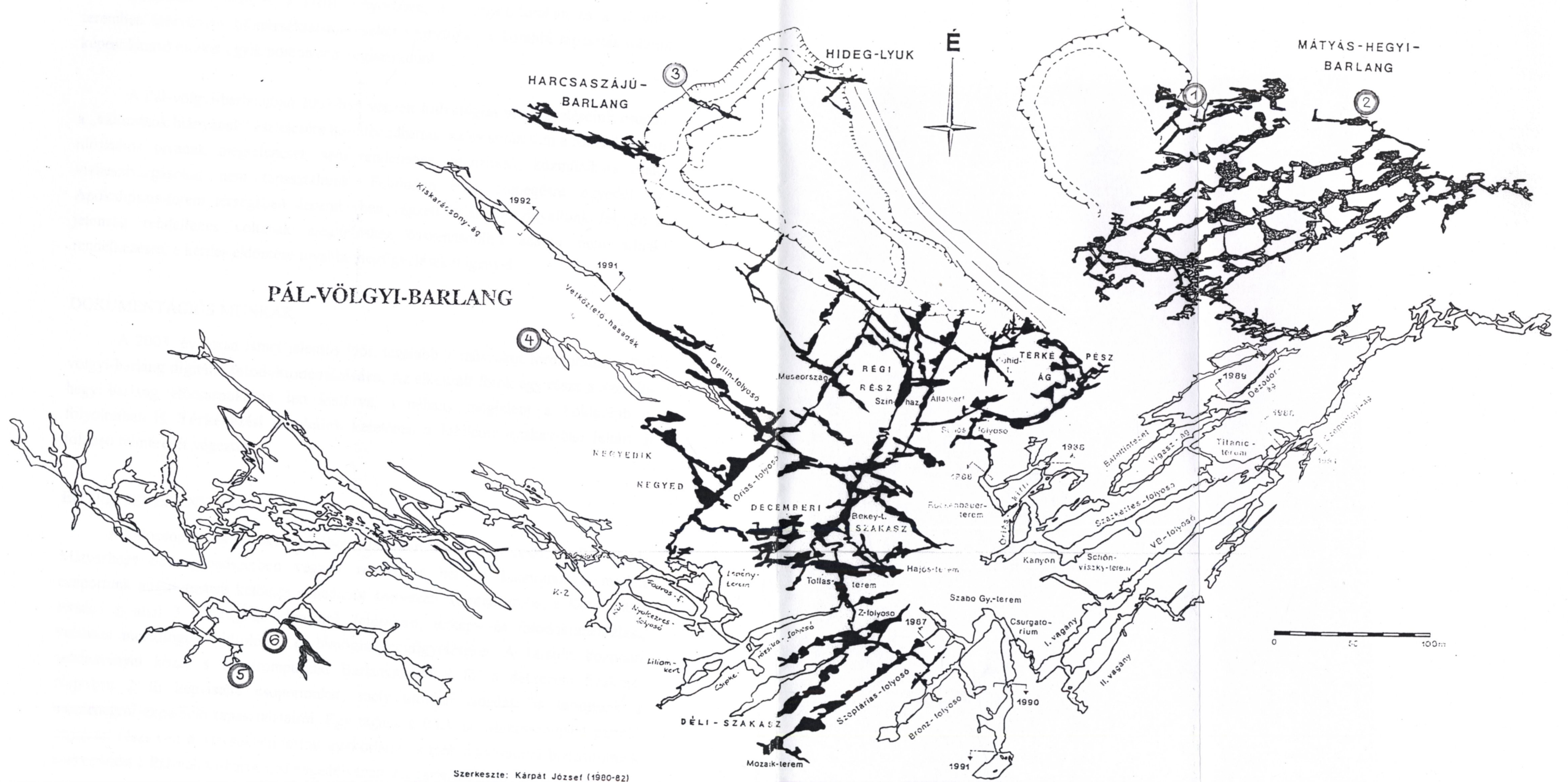

TUDOMÁNYOS MEGFIGYELÉSEK, VIZSGÁLATOK

A Pál-völgyi-barlang telelő **denevérállományának** 2003. évi **átfogó felmérését** február 9-én végeztük el. A barlang mintegy 7 km hosszúságú „központi” zónájára kiterjedő felmérésben 9 brigádban összesen 26 fő működött közre. Amint azt a mellékelt grafikonok is szemléltetik, a regisztrált 209 példány (164 db kis és 8 db nagy patkósdenevér, 16 db kis- és 21 db nagy termetű simaorrú denevér) messze kimagasló eredményt jelent az 1986. óta folyó vizsgálataink eddigi tapasztalataihoz képest, amiben feltehetően a szokásosnál keményebb tél játszhatott szerepet. Az eddigi rekordhoz (2001) képest is mintegy 50 %-os létszámemelkedést alapvetően a kis patkósdenevérek kiugróan magas száma okozta, de minden eddiginél nagyobb számban észleltünk kistermetű simaorrú denevéreket is. A kiemelkedően magas egyedszám az állatok területi megoszlásában nem eredményezett változást. A „többlet” az állatok által eddig is kifütytetetten használt szakaszokon oszlott meg, a barlang belsőbb zónáiban az eddig tapasztaltakkal összhangban csak „mutatóban” fordult elő néhány példány.

A Bejárat - Y-folyosó közötti szakaszon telelő denevérek létszám- és helyzet-változásainak követését célzó **rendszeres regisztrálásokat** a 2002/2003-as idényben november elejétől május elejéig végeztük kéthetenkénti gyakorisággal. Ebben az évben a csúcslétszám az átfogó számlálás időpontjában jelentkezett, és „természetesen” az ekkor észlelt 104 példány (80 kis és 6 nagy patkósdenevér, 8 nagy- és 10 kistermetű simaorrú denevér) itt is jóval meghaladta a korábbi legmagasabb értékeket. A begyűlési időszakban a legintenzívebb létszámemelkedést a november végi – december eleji két hétben tapasztaltuk; a „nagy távozási hullám”, azaz az állomány létszámának rohamos apadása pedig március közepe után indult meg, de 10 kis- és 1 nagytermetű simaorrú denevér még a május 9-i utolsó regisztráláskor is a szakaszon tartózkodott.

A Pál-völgyi-barlang **ásványkiválásainak** vizsgálata keretében folytattuk a kalcitlemez-előfordulások átfogó feldolgozását. Az eddig ismertté vált 40 előfordulás közül 16 részletes dokumentálása történt meg (tszf. magasság meghatározása, jelleg és településmód leírása, elterjedés alaprajzi ábrázolása, szelvényezés, fotodokumentálás). A vizsgálat újabb megállapításai az in situ, aljzati lerakódások és a kitöltési szint változásáról tanúskodó, párkányszerű előfordulások térbeli elhatárolódása (az előbbieket a barlang DNy-i zónájában, az utóbbiak az egyéb részeken jellemzőek); továbbá az összesen 24 pontról ismert kalcitlemez-párkányok és –álmennyezetek túlnyomó többségének – azok szintbeli helyzetétől függetlenül – egységesen 1-3 m közötti magassága a jelenlegi aljzat felett, valamint azoknak a jelenlegi aljzatmorfológiához hasonló viszonyokat tükröző települése.

2003. évi feltáró munkák a Pál-völgyi-Mátyáshegyi-barlangrendszerben

- ① bontási helyek
- újonnan feltárt járatok

A Pál-völgyi-barlangba kihelyezett hőmérők segítségével a Nagy Falnál és a Tollas-teremben rendszeres; a Delfin-folyosóban, a Csurgatórumban és a Titanic-teremben szórványos **hőmérséklet-méréseket** végeztünk. A korábbi tapasztalatokhoz képest kiugró értéket egyik ponton sem regisztráltunk.

A Pál-völgyi-barlangban 2003-ban végzett **hidrológiai megfigyeléseink** csupán a „változások hiányának” észlelésére korlátozódhattak; az év során sem a Mozaik-terem időszakos tavának megjelenését, sem rendellenes intenzitású, közműhibára utaló vízbeszivárgásokat nem tapasztaltunk. Feltűnően erős csepegésre egyedül az Apokalipszis-terem térségében decemberben végzett bejárásról figyeltünk fel, de a jelenség rendellenes voltának megítéléséhez összehasonlítható adatok nem állnak rendelkezésre, e kérdés eldöntése további megfigyeléseket igényel.

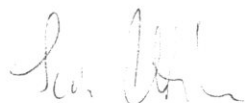
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK

A 2003. év során ismét jelentős időt, legalább 7 műszakot fordítottunk a Pál-völgyi-barlang digitális **fordítókészítésére**. Az elkészült fotók egy része a Szemlő-hegyi-barlang előcsarnokában lett kiállítva, s néhány megjelent a Földgömb c. folyóiratban is. **Térképezési munkáink** keretében a Jubileumi-szakaszban feltárt új folyosó felmérését végeztük el.

EGYÉB TEVÉKENYSÉG

Kutatócsoportunk tevékenységében 2003-ban 33 fő vett részt. A Pál-völgyi-Mátyáshegyi-barlangrendszerben végzett rendszeres hétvégi kutatómunka mellett csoportunk augusztusban kéthetes expedíciót szervezett Montenegróba, a Kotori-öböl térségébe; ahol 3 barlangban végeztünk felderítést, térképi- és fotodokumentálást, valamint morfológiai, hidrológiai és biológiai megfigyeléseket. A Társulat központi rendezvényei közül a Klastrompusztai Barlangnapon 9 fő, a debreceni Szakmai Napokon 2 fő képviselte csoportunkat; mely utóbbin előadást is tartottunk a montenegrói expedíció tapasztalatairól. Egy tagunk a Barlangi Mentőszolgálat pártoló tagjaként részt vett a Mecsekben tartott gyakorlaton; s több alkalommal biztosítottunk szakvezetést a Pál-völgyi-barlangba engedélyezett látogatótúrákhoz.

Budapest, 2004. február 13.

Kiss Attila
csoportvezető, kutatásvezető

Takácsné Bolner Katalin
kutatásvezető-helyettes